



VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ ÚSTAV SOUDNÍHO INŽENÝRSTVÍ®

Oponentní posudek disertační práce

Studijní program:	P3917 SOUDNÍ INŽENÝRSTVÍ
Studijní obor:	3917V001 SOUDNÍ INŽENÝRSTVÍ
Uchazeč:	Mgr. Kateřina PIVOŇKOVÁ
Název disertační práce:	Projekt jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost
Oponent:	Mgr. Radek VISINGER, Ph.D.
Pracoviště opONENTA:	Ministerstvo spravedlnosti ČR, Praha

Článek 45 odst. 3 Studijního a zkušebního řádu VUT v Brně:
Oponent se v posudku vyjádří zejména:
a) k aktuálnosti tématu disertační práce,
b) zda disertace splnila stanovený cíl,
c) k postupu řešení problému a k výsledkům disertace s uvedením konkrétního přínosu doktoranda,
d) k významu pro praxi nebo rozvoj vědního oboru,
e) vyjádření k formální úpravě disertační práce a její jazykové úrovni,
f) zda disertační práce splňuje podmínky uvedené v § 47 odst. 4 zákona.

1. Forma disertační práce ve smyslu čl. 41 odst. 1 Studijního a zkušebního řádu VUT v Brně

☒ a) samostatná práce zpracovaná podle čl. 41 odst. 2^{*)} Studijního a zkušebního řádu VUT v Brně, obsahující výsledky řešení vědeckého úkolu, nebo

☐ b) tematicky uspořádaný soubor uveřejněných prací.

Jsou-li v souboru uveřejněných prací dle písm. b) práce, jichž je doktorand spoluautorem, je vymezen podíl doktoranda a je doložen prohlášením spoluautorů o jeho přínosu k jednotlivým pracím? ☐ ano ☐ ne

^{*)} (2) Disertační práce se člení zejména na tyto části:

a) přehled o současném stavu problematiky, která je předmětem disertační práce,

b) cíl disertační práce,

c) výsledky disertační práce s uvedením nových poznatků, jejich analýzu a jejich význam pro realizaci v praxi nebo pro další rozvoj vědního oboru,

d) seznam použité literatury,

e) seznam vlastních prací vztahujících se k tématu disertační práce.

Součástí disertační práce může být rovněž dokumentace inženýrských nebo uměleckých děl. Její součástí je vždy souhrn v českém a anglickém jazyce zpravidla v rozsahu jedné strany.

2. Aktuálnost námětu disertační práce

☒ velmi aktuální

☐ aktuální

☐ není aktuální

Komentář: Zvolené téma je mimořádně aktuální a výtečně odráží naléhavost řešeného problému. V současnosti se zvyšuje poptávka po ověřování odborné způsobilosti soudních znalců. Aktuálně je v legislativním procesu vládní návrh nového zákona o znalcích i poslanecká iniciativa (novela zákona č. 36/1967 Sb.) - obě předlohy se této problematiky dotýkají.

3. Splnění cílů disertace

☐ disertace splnila cíl ☒ disertace splnila cíl částečně ☐ disertace nesplnila cíl

Komentář: Cíle dizertační práce tak, jak byly formulovány v jejím zadání, autorka beze zbytku naplnila. Patrně největším úskalím je ovšem právě – nijak neodůvodněné – východisko celé práce, a sice že je z hlediska andragogiky a v podmínkách našeho právního, ekonomického i kulturního prostředí možné (a vhodné) vybudovat jednotnou vzdělávací soustavu pro veškerá znalecká odvětví a obory a pro všechny znalce i uchazeče. Uvedený implicitní předpoklad by si vyžadoval zevrubné objasnění. Autorka toliko suše konstatuje (str. 13), že původní téma dizertační práce se mělo týkat jen vybraných znaleckých oborů, avšak z podnětu komise u státní doktorské zkoušky bylo zobecněno na všechny obory. Přijala-li autorka (studující obor soudní inženýrství) takovouto ambici za svou, měla se věnovat přesvědčivému zdůvodnění, že něco takového bude jednak teoreticky správným řešením, a rovněž i pro praxi žádoucí, funkční a trvale udržitelné. Měla přitom vzít v úvahu zejména:

- mnohost a různorodost znaleckých oborů, odvětví a specializací,
- rozdílné způsoby práce i přípravy znalců - někteří si vystačí doma s notebookem, jiní potřebují zázemí (laboratoř, přístroje, speciální pomůcky atd.),
- u jednotlivých oborů a odvětví rozličné vstupní kvalifikační předpoklady, které se navíc v průběhu času měnily,
- u jednotlivých vědních oborů didakticky odlišné způsoby primárního formálního vzdělávání (VŠ) – typicky rozdíly mezi humanitním a technickým vzděláváním,
- různá rychlost „zastarávání“ poznatků v různých vědních oborech,
- roztržité spektrum profesních organizací, vědeckých spolků atd. s odlišnou úrovní participace a metodického vedení a vzdělávání členů,
- nejednotná deontologická či profesně-etická pravidla a zvyklosti,
- fakt, že někteří znalci mají znalectví jako svou hlavní činnost, jiní jen jako občasný přivýdělek, tedy nejednotná motivační struktura, atd. atd.

Je tedy otázkou, zda s přihlédnutím k výše uvedeným skutečnostem je namístě onen „andragogický optimismus“ autorky, která nic neproblematizuje a s předmětnými okolnostmi se nijak nevypořádává. Dokonce si sama částečně protirečí, když na str. 41 (poslední souvětí) uvádí bez dalších souvislostí tuto myšlenku: „Argument nemožnosti zajistit odborné vzdělávání z důvodu různorodosti znaleckých oborů a odvětví nemůže obstát, neboť pro určité okruhy znalců zpracovávajících znalecké posudky v oborech příbuzných, navzájem se prolínajících nebo na sebe navazujících lze vytvořit vzdělávací soustavu, která by podmínku CVZ splňovala.“ Zmiňuje-li návrh ÚSI VUT v Brně z roku 1980, nereflektuje, že se jednalo o jednotné vzdělávání právě jen technických znalců.

4. Postup řešení problému a výsledky disertace

☐ vynikající ☐ nadprůměrné ☐ průměrné ☒ podprůměrné ☐ slabé

Komentář: V 6. kapitole je různými metodami identifikována potřeba průběžného vzdělávání znalců, což není nijak překvapivý závěr, avšak z těchto výzkumů přímo nevyplývá řešení, které autorka představila již v úvodu práce a které dlouhodobě propaguje. Jinak řečeno, práce nerozebírá možné alternativy k jednotné vzdělávací soustavě a povinnému celoživotnímu vzdělávání, které se přitom nabízejí po přečtení (bezesporu náročné) rešerše přístupů v jednotlivých evropských státech. Autorkou navrhovaný systém se může z pohledu převládající praxe v těchto zemích jevit jako dosti paternalistický a „pečovatelský“. Formátu dizertační práce by konvenovalo hlubší pojednání o možných alternativách – kupříkladu proč pravidelně

obnovovat „statut odborné způsobilosti znalce“ (str. 67), když by bylo možné jmenovat znalce na zkoušku a i následně jen na dobu určitou a na podkladě ověření jeho odborných kompetencí obnovovat jeho funkci? Tím nemá být řečeno, že navrhované řešení je apriori chybné, nejsou však náležitě vyčerpány poznatky ze zahraničí a není na ně dostatečně reagováno. Kupř. ke slovenské úpravě je uvedeno: Vzhledem k tomu, že není možné zajistit odborné vzdělávání pro všechny obory a odvětví, je legislativně upravena povinnost následného vzdělávání pouze v obecné rovině (str. 32). V řadě zemí (Francie, Dánsko, Belgie, Bulharsko, Anglie, Itálie, Norsko, Estonsko atd.) není vzdělávací povinnost upravena a znalecká činnost je ponechána samotné praxi (str. 41). Autorka tak nepodává žádný argument, proč je nezbytné zakotvit jednotnou vzdělávací soustavu v právním předpise a proč by povinné vzdělávání znalců měl organizovat orgán státního dohledu (Ministerstvo spravedlnosti), včetně přípravy jednotných a závazných písemných testů (str. 91, 92); naprosto nerealistická a neodůvodněná je pak představa, že dohledovou a kontrolní činnost nad subjekty organizujícími jednotlivé vzdělávací akce by mělo vykonávat Ministerstvo spravedlnosti a předseda krajského soudu (str. 93).

K použití metod sociologického výzkumu: Jednoznačně kladně lze hodnotit to, že autorka použila k ověření své hypotézy více rozličných metod současně. Výsledky však místy interpretuje poněkud subjektivně. Kupř. validita hodnocení seminářů je zkreslena (snížena) tzv.

samovýběrem, neboť vzdělávací akci, jež se má stát povinností pro všechny, hodnotí pouze ti, kteří se jí účastní už dnes dobrovolně a projevují tak svou specifickou vnitřní motivaci. Na jiném místě (str. 94) přitom autorka konstatuje, že existuje stále poměrně velká skupina znalců, kteří se žádných dobrovolných aktivit neúčastní. V případě dotazníku není zřejmé, jak přesně byl vybrán vzorek 945 respondentů: "Jednalo se o skupinu vybraných znalců, která je typická pro všechny znalce." (str. 58)

K andragogické perspektivě: 1) Navržený systém trpí tím, že znevažuje samostudium; bude-li znalec soustavně studovat odborná periodika, cizojazyčné monografie apod., nezíská žádný kredit, zatímco jeho kolega bude číst jen Blesk, 2-3x za 5 let vyrazí na přednášku a obnovení statutu odborné způsobilosti má zaručeno. 2) Velmi efektivní a moderní metody vzdělávání dospělých - jako jsou tutoring, mentoring, counselling a stínování - ponechává autorka zcela bez povšimnutí. Znalec se přitom nejvíce potřebné materie naučí od zkušenějšího znalce stejného zaměření a metodou learning-by-doing. V minulosti (60.-70. roky min.století) se znalci (dle mých informací z oboru psychiatrie a sexuologie) připravovali jako tandem - seniorní znalec měl "přiděleného" začínajícího či uchazeče, který pracoval spolu s ním a mohl být v praxi jmenován jen na podkladě kladných referencí svého školitele.

K legislativnímu řešení: Návrhy de lege ferenda doporučuji vždy konzultovat se zkušeným legislativcem. Otazníky kladu hlavně u právních důsledků nesplnění podmínky CVZ (str. 108) - není např. upravena kontrola 5 posudků. Jaký ovšem dává smysl projekt jednotné vzdělávací soustavy a právní povinnost kontinuálního vzdělávání, když statut odborné způsobilosti nakonec bude možné bez dalšího nahradit zápisem poradního sboru, že znalec vypracovává znalecké posudky na požadované odborné úrovni? Znalec má již nyní povinnost vykonávat znaleckou činnost řádně a již dnes může být postižen za nekvalitně zpracovaný posudek. Nestačilo by tedy u všech znalců periodicky kontrolovat namátkou vybrané posudky, jak to ostatně obsahuje vládní návrh nového zákona? Anebo z jiného úhlu pohledu: Nebylo by logičtější, aby porušení právní povinnosti průběžně se vzdělávat bylo sankcionováno jinak (samostatně) než porušení povinnosti vykonávat znaleckou činnost řádně?

Konkrétní přínos doktoranda: Autorce nelze upřít živý zájem o obor, vlastní iniciativnost; nesleduje jen popis stavu věcí, ale touží stávající situaci kvalitativně zlepšit, do své práce promítá cenné podněty z vlastní praxe.

5. Původnost dosažených výsledků

☐původní ☒převážně původní ☐zčásti původní ☐nejdou původní

Komentář: Původní je samozřejmě celý výzkum autorky, dále také v podstatě kompletní podoba jednotné vzdělávací soustavy po jmenování znalce. Naproti tomu část vzdělávací soustavy před jmenováním znalce nic nového nepřináší, jde víceméně o deskripci současného stavu, kdy je zapojen poradní sbor pro znalecké otázky, tzv. znalecké minimum či specializační kurzy a jsou (byť mimo právní předpis) sjednoceny i kvalifikační předpoklady pro jmenování dle oborů a odvětví.

6. Uplatnitelnost výsledků disertační práce pro rozvoj oboru Soudní inženýrství a další bádání

☐vynikající ☐nadprůměrná ☒průměrná ☐podprůměrná ☐slabá

Komentář: Toto hledisko nedovedu s ohledem na své působíště posoudit tak jako insider.

7. Uplatnitelnost výsledků disertační práce ve výuce

☐vynikající ☐nadprůměrná ☒průměrná ☐podprůměrná ☐slabá

Komentář:

8. Uplatnitelnost výsledků disertační práce pro znaleckou resp. technickou praxi

☐vynikající ☐nadprůměrná ☐průměrná ☒podprůměrná ☐slabá

Komentář: Pokud by Ministerstvo spravedlnosti zvažovalo doporučovanou legislativní změnu, našlo by v předkládané práci jen malou oporu. Nutnou součástí jakéhokoli legislativního návrhu je vždy zevrubný popis problému a v návaznosti na něj komparace zahraničních řešení (ideálně rovněž se zhodnocením praxe) a nabídka variantních řešení s vyhodnocením jejich silných a slabých stránek (a zvolením té nejvhodnější). Autorka dle zadání provedla rešerši právní úpravy v řadě evropských států, praktičtější by nicméně bylo detailně popsat 1-2 podobné vzdělávací soustavy znalců v zahraničí, včetně zkušeností a problémů, s nimiž se praxe v daném státě potýká, a tyto empirické poznatky využít při koncipování vlastního projektu. Ohledně nedostatku možných variant a justifikace varianty vybrané již byla řeč v bodech 3 a 4.

9. Publikování výsledků disertační práce

☐Výsledky byly publikovány ☒Výsledky byly publikovány částečně ☐Výsledky nebyly publikovány ☐Nelze zjistit

Komentář: Přihlídím k seznamu vlastních publikovaných prací autorky.

10. Formální úprava disertační práce a její jazyková úroveň

☐vynikající ☐nadprůměrná ☒průměrná ☐podprůměrná ☐slabá

Komentář: Autorka si osvojila formální náležitosti vědecké práce, použité zdroje uvádí způsobem v kvalifikačních pracích obvyklým. Písařské chyby se téměř nevyskytují. Nutno ocenit celkovou přehlednost textu. Styl psaní však není příliš čtivý, v textu se bohužel objevují pasáže doslovně převzaté ze správních rozhodnutí Krajského soudu v Praze i Ministerstva spravedlnosti (str. 26, 85 až 88).

11. Hodnocení tezí disertační práce

Článek 43 Studijního a zkušebního řádu VUT v Brně - Teze disertační práce:

(1) Teze disertační práce obsahují ve stručné formě základní myšlenky, metody, výsledky a závěry disertační práce ve struktuře stejné jako u disertační práce.

Úroveň tezí disertační práce je:

☐ vynikající ☐ nadprůměrná ☒ průměrná ☐ podprůměrná ☐ slabá

Připomínky:

12. Celkové hodnocení disertační práce

Úroveň disertační práce:

☐ vynikající ☐ nadprůměrná ☐ průměrná ☒ podprůměrná ☐ slabá

Disertační práce podmínky uvedené v § 47 odst. 4^{**)} zákona. č. 111/1998 Sb., o vysokých školách:

☒ splňuje

☐ nesplňuje

^{**)} (4) Studium se řádně ukončuje státní doktorskou zkouškou a obhajobou disertační práce, kterými se prokazuje schopnost a připravenost k samostatné činnosti v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo k samostatné teoretické a tvůrčí umělecké činnosti.

Disertační práce musí obsahovat původní a uveřejněné výsledky nebo výsledky přijaté k uveřejnění.

Komentář: Předkládaná dizertační práce završuje úspěšné doktorské studium multidisciplinárního oboru soudního inženýrství. Zvolené téma svým rozsahem kladlo na zpracování mimořádně vysoké nároky. Namísto induktivní metody (zobecnění empirických poznatků) vycházela autorka spíše z expertní intuice a snažila se nalézt v praxi potvrzení pro svou koncepci, kterou zčásti rozpracovala ve svých předchozích publikacích. S odkazem na výše uvedené připomínky platí doporučení k úspěšné obhajobě pouze pod podmínkou, že autorka bude schopna svůj postup řešení práce srozumitelně a přesvědčivě vysvětlit.

13. Disertační práci k obhajobě

doporučuji ☒

nedoporučuji ☐

Datum: 17. 02. 2017

Podpis oponenta:

